

REDOVNIŠTVO KAO ZNAK I IZAZOV ZA DANAŠNJE MLADE

Valentina MANDARIĆ, Zagreb

Sažetak

U članku se pokušao dati odgovor na pitanje: može li današnje redovništvo biti znak i izazov mladima i u kojem smislu se može govoriti o redovništvu kao protuznaku ili njegovoj »beznačajnosti« u današnjem društvu. Redovništvo je u svojoj biti – evanđeoskoj izvornosti – u suprotnosti sa tendencijama suvremene kulture koja oblikuje identitet današnjih mladih generacija. Znakovitost posvećenog života sve je manje transparentna i prepoznatljiva od strane mladih, a u stalnom je opadanju njihovo zanimanje za posvećeni život. Zašto? Redovnički život je »riskantni život bez identiteta« i kao takav u suprotnosti je s identitetom kojeg oblikuje suvremena kultura, a koji se jasno očituje u ponašanjima i stavovima mladih. U drugom dijelu članka autorica govori o nužnosti i važnosti trajnog prilagođavanja redovništva zahtjevima današnjeg vremena. U završnom dijelu riječ je o nekim izazovima suvremene kulture koji od redovništva traže adekvatne odgovore. Iako je redovništvo u svojim temeljnim odrednicama u suprotnosti sa tendencijama suvremene kulture, ono je pozvano živjeti svoj »ranjeni identitet« u srcu današnjeg svijeta. Redovničke bi zajednice trebale postati »otočići protu-kulture« u pustinji potrošačkog društva, u kojima će mladi prepoznati alternativne oblike života za kojima tragaju.

Ključne riječi: redovništvo, mladi, suvremena kultura, znak, identitet.

Uvod

Iščitavajući crkvene dokumente o posvećenom životu, ubrzo ćemo se uvjeriti da postoje dvije slike o redovništvu: jedna predstavlja redovništvo čije temeljne odrednice susrećemo u službenim dokumentima, a druga ukazuje na pojavno ili stvarno življeno redovništvo. Te dvije slike su međusobno u mnogočemu različite. Naime, čini se da postoji veliki raskorak između teorijski utemeljenog redovništva i praktično življenog redovništva; između teologije redovničkog života i pragmatičnih načela kojima se redovništvo danas vodi. Vjerujemo da posvećene osobe, kako na osobnoj razini tako na razini zajednice, uočavaju koliko je njihovo svakodnevno redovničko iskustvo u (ne)skladu s pravilima, konstitucijama, statutima, karizmom utemeljitelja ili utemeljiteljice, a to znači u (ne)suglasju s Evanđeljem. Suočavamo se s raskorakom između onoga što se govori i

piše o redovništvu i njegovom stvarnom očitovanju u konkretnom društvu. Taj raskorak predstavlja svojevrsnu zamku u razmišljanju o redovništvu kao izazovu za današnje mlade. Stoga se na samom početku nameće nekoliko pitanja: Koje redovništvo može danas biti znak i izazov mladim generacijama? Teorijsko ili življeno? U kojem se smislu može govoriti o znakovitosti redovništva u suvremenoj kulturi? Ili se radije može govoriti o redovništvu kao protuznaku ili njegovoj »beznačajnosti« u današnjoj kulturi? Svjesni temeljnih tendencija u suvremenoj kulturi, koje se najautentičnije odražavaju u ponašanju i stavovima mladih, nije li proturječno govoriti o redovništvu kao znaku i izazovu? Ne bi li se redovništvo trebalo prezentirati više kao stil života koji zbunjuje, začuđuje; nešto što se ne uklapa u uobičajeno? Naime, bilo bi veoma čudno kada bi naši suvremenici bez poteškoća iščitavali znakovitost posvećenog života.

U okviru naznačene teme, nužno se susrećemo s dva identiteta: redovničkim identitetom i identitetom kojeg oblikuje suvremena kultura (ovdje je to identitet mladih). Poznavajući temeljna obilježja identiteta kojeg oblikuje moderna kultura i imajući pred očima temelje posvećenog života, jasno je da se ta dva identiteta međusobno suprotstavljaju. U takvim okolnostima veoma je teško govoriti o redovništvu kao znaku i izazovu. Istina, da je redovništvo u sebi znak, ali je pitanje koliko je prepoznatljiva njegova znakovitost u suvremenom društvu. Za (ne)prepoznavanje njegove znakovitosti je li isključivo odgovorna suvremena kultura ili i samo redovništvo?

1. Znakovitost posvećenog života

Duhovni pisci u traženju da jednom riječju izraze bit redovničkog života, posezali su za različitim pojmovima i izričajima. Tako se redovnički život poistovjećuje s posvećenjem, poslanjem i služenjem.¹ Schillebeeckx u budućnosti vidi identitet redovništva u »društvenoj prisutnosti« s onima koji pate.² Drugi, pak, smatraju da ovakvo poimanje ponekad teži k svođenju redovništva na čistu funkcionalnost. Za Tillarda je posvećeni život *sequela Christi*, shvaćena na temelju iskustva prvih apostola i očitovanje koinonije u srcu Crkve³, a *sequela*, smatra Metz, koju posvećene osobe žive, treba biti »šok terapija« Duha u »institucionaliziranoj Crkvi«.⁴ Dok će Matura među temeljnim odrednicama po-

¹ MIDALI, M., *Vita consacrata*, u: Dizionario teologico della vita consacrata, (ured.) Radriguez, J.M.-Canals Casas, J.M., Editrice Ancora, Milano 1994., 1817.

² SCHILLEBEECKX, E., »O budućnosti redovništva«, u: *Crkva u svijetu* 29(1994), br. 3, 263.

³ SECONDINI, *Vita consacrata*, u: Dizionario teologico della vita consacrata, (ured.) Radriguez, J.M.-Canals Casas, J.M., Editrice Ancora, Milano 1994., 1829.

⁴ *Isto*.

svećenog života, vidjeti celibat.⁵ Marasović, pak, oslanjajući se na crkvene dokumente, u redovništvu vidi *signum*. »Ako je teološki smisao redovničke zajednice u funkciji »znaka«⁶ trinitarnog zajedništva cijele Crkve, onda je jasno da konkretno oblikovanje redovničkog zajedništva bitno određuje i njegovu percepciju u društvenom okolišu kojemu i jest namijenjen kao »znak«.⁷ Vezano uz znakovitost redovništva i danas se postavlja pitanje je li redovništvo *signum Ecclesiae* ili *signum in Ecclesia*.⁸

Ne ulazeći u dublju teološku raspravu i traženje argumenata za jedno ili drugo mišljenje, mi ćemo se zaustaviti na redovništvu kao znaku. Na početku nam se nameću dva važna pitanja: Koje značenje ima pojam »*signum*« i kome se obraća? Može li se danas govoriti, a ako može zašto, o »neznakovitosti« današnjih redovnika i redovnica?

Razmišljati o znakovitosti posvećenog života zapravo je ustrajanje na liniji Isusova odgovora koji je dao učenicima koji su mu pristupili s pitanjem: »*Učitelju gdje stanuješ? – Dodite i vidjet ćete*« (Iv 1, 38-39). Naš je problem u tome, što mi često ne možemo našim suvremenicima dati takav uvjerljiv odgovor. Nismo spremni »razotkriti se« a da pri tome i dalje ostanemo *signum*. Čega bi to trebalo redovništvo biti znak? »Zadaća znaka, koju Drugi vatikanski sabor priznaje posvećenom životu, izražava se u proročkom svjedočenju prvenstva što ga u kršćanskom životu imaju Bog i vrijednost Evanđelja.«⁹ Budući da znak redovito upućuje na zbilju koja njega samog nadilazi, jasno je da je riječ o eshatološkoj naravi koju u sebi posvećeni život nosi. *Vita Consecrata*, oslanjajući se na *Perfectae Caritatis*, govori o ulozi eshatološkog znaka »svojestvenoga posvećenom životu«¹⁰: redovništvo je, dakle, »vječiti znak eklezijalnog zajedništva.«¹¹ U tom smislu, onda »redovnička družba nije ustanova u kojoj se njezini pripadnici tek međusobno družu, ili pak ustanova u kojoj su njezini članovi djelomice udružili svoje snage za postizanje nekog cilja, nego ustanova u kojoj su njezini članovi ujedinili svoje živote i djelovanja na način da je u tome prepoznatljivo zajedništvo Kristove Crkve.«¹² Shvaćajući tako zajedništvo, a imajući pred očima

⁵ *Isto*.

⁶ *Signum est id quo cognitio perducit ad cognitionem alterius*.

⁷ MARASOVIĆ, Š., »Novi oblici redovničkog zajedništva«, u: *Bogoslovska smotra* 72(2002), br. 4, 592.

⁸ Usp. SECONDINI, *Vita consecrata ... nav. dj.*, 1829.

⁹ *Perfectae Caritatis*, u: Crkveni dokumenti o posvećenom životu, (priređ.), Nuić, V., HKVRP i HUVRP, Zagreb, 1997, br. 84 ili *Lumen Gentium*, Drugi vatikanski koncil, Dokumenti, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1986., br. 44.

¹⁰ IVAN PAVAO II., *Vita Consecrata*, u: Crkveni dokumenti o posvećenom životu, (ured.) Nuić, V., HKVRP i HUVRP, Zagreb 1997., br. 26; *LG* 46; *PC*, br. 1.

¹¹ *Isto*.

¹² MARASOVIĆ, *Novi oblici ... nav. dj.*, 585.

a konkretnu situaciju u našim redovničkim zajednicama, s pravom se pitati o (ne)znakovitosti redovničkog zajedništva danas. Naime, valja priznati da je u redovničkom zajedništvu danas teško prepoznati paradigmu zajedništva iz Djela apostolskih (2, 42-47).

Prigodom svog prvog pohoda Hrvatskoj 1994. godine, Papa Ivan Pavao II. je u zagrebačkoj katedrali, citirajući blaženog Alojzija Stepinca, nazvao posvećene osobe »zjenicom očiju«.¹³ U zjenicama se sve oslikava, i kada su one mutne veoma je teško doći do jasne slike – sve odjednom postaje iskrivljeno. U današnjem svijetu, u kojem su Božji tragovi često zameteni, hitno je i nezamjenjivo svjedočanstvo posvećenih osoba. »Budući da iz životnog stila posvećenih osoba isijava ideal koji ispovijedaju, one se predstavljaju kao živi Božji znak u svijetu, pomažući tako cijeloj Crkvi »da učini vidljivom svoju nazočnost u svakodnevnom životu«.¹⁴ I Koncil je pozvao redovnike da brižno nastoje, da u Crkvi po njima svaki dan sve bolje prikazuje Krista i vjernicima i nevjernicima.¹⁵ »Kada ne bi bilo toga stvarnog znaka, naglašava Papa, nastala bi opasnost da ohladi ljubav što oživljuje svu Crkvu i da olabavi spasonosni paradoks naviještanja Blagovijesti te da u svijetu što se posvjetovnjačuje obljudavi sol vjere«.¹⁶ Stoga se sa čuđenjem Papa pita: Može li svijet bez štete dopustiti da zgasnu svjetionici što navješćuju Božje Kraljevstvo?¹⁷

Crkveni dokumenti zamjetno više naglašavaju eshatološku u odnosu na antropološku znakovitost posvećenog života. A upravo bi antropološka dimenzija redovničkog života trebala danas snažnije progovoriti. Naime, svjedočanstvo redovničkog života moralo bi također biti takvo, da pokaže kako redovničko posvećenje krije istinu o ljudskom biću. Posvećeni život mora posvjedočiti da življenje zavjeta »uzdiže čovjekovo dostojanstvo«.¹⁸ No, odmah se nameće pitanje: svjedoče li današnji redovnici/-ce da život čistoće, poslušnosti i siromaštva zaista može ispuniti smislom ljudsku egzistenciju već ovdje na zemlji? Razmišljajući o posljedicama potrošačkog društva, Bajsić smatra da »život duhovnosti i askeze postaje danas putokazom za budućnost«.¹⁹ On ističe da »redovnička egzistencija u sebi nosi formulu još moguće ljudske budućnosti, koja je sve upitni-

¹³ IVAN PAVAO II., *Govori u Hrvatskoj 10. i 11. rujna 1994.*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1994., 12.

¹⁴ HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani*, Pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća, Glas koncila, Zagreb 2002., br. 85.

¹⁵ *LG*, 46.

¹⁶ PAPA PAVAO VI., *Evangelica testificatio*, u: Crkveni dokumenti o posvećenom životu, (ured.) Nuić, V., HKVRP i HUVRP, Zagreb 1997., br. 83.

¹⁷ *Isto*.

¹⁸ KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ, *Posvećene osobe i njihovo poslanje u školi*, HKVRP/HUVRP, Zagreb 2003., br. 12.

¹⁹ BAJSIĆ, V., *Život i problemi crkvene zajednice*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2000., 580.

ja zbog jačanja potrošačkog duha. Možda ne u svakoj pojedinosti svoje povijesne konkretnosti, ali kao uzor, kao iskušan primjerak boljeg ljudskog života čiji se elementi mogu ponuditi kao provjerene za oblikovanje života i one većine, laičke većine, koja neće polagati redovničke zavjete.²⁰ Naime, pitanje je koliko današnje redovništvo predstavlja alternativni oblik života, suprotan potrošačkom duhu ili pak konzumizam sve više iznutra nagriza i oblikuje redovnički život? Trebalo bi se trajno preispitivati: koji znakovi i oblici mogu bolje izraziti transcendentnu, eshatološku i antropološku vrijednost redovničkog života u ovom našem socio-kulturološkom ambijentu. Mnogi naši suvremenici nisu u stanju prepoznati eshatološki znak čiji su redovnici nositelji, ali sigurno je da će svatko, pa i mladi, znati prepoznati u posvećenim osobama radost koji proizlazi iz bivanja s Gospodinom.²¹ Stoga je važno da upravo životna radost redovnika bude prepoznatljivi znak svjedočenja.

2. Redovništvo, »riskantni život bez identiteta« ili »proročki identitet«?

»Bogati mladić pita Isusa: 'Što mi nedostaje?' Reče mu Isus: 'Hoćeš li biti savršen, idi, prodaj što imaš i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu. A onda dođi i idi za mnom'. Na te riječi ode mladić žalostan jer imaše velik imetak« (Mt 19, 20-22).

Ovo je paradigma svakog duhovnog zvanja bez obzira u kojem se obliku ostvarivao. U njoj se jasno može naslutiti da identitet onoga tko je pozvan gubi mnoga obilježja koja čine suvremeni identitet: novac, položaj, moć, karijera. Pozvani treba ostaviti sve ono što, i u čemu, ostali ljudi pronalaze sigurnost i samostvarenje. Stoga pater Radcliffe smatra da pojam »redovnički identitet« mora zadobiti pridjev »proročki«, jer su redovnički zavjeti u toliko izravnom protuslovlju s vrednotama današnjeg društva da je prikladno o njima govoriti kao o proročanstvu u pogledu Kraljevstva Božjega.²² Koja su to bitna obilježja redovničkog identiteta? U traženju odgovora na pitanje tko su redovnici, pater Radcliffe daje znakovit odgovor: »Mi smo ljudi koji odbacujemo uobičajene oznake identiteta. Eto to smo mi«.²³ Riječ je o ranjenom identitetu, kojeg se može razumjeti samo u eshatološkoj perspektivi.

Na »proročki identitet« redovništva upućuju svi crkveni dokumenti, konstitucije, statuti, spisi tolikih redovnika i redovnica, a napose svjedočanstvo tolikih svetih redovnika i redovnica. Temeljne crte identiteta svaka redovnička zajedni-

²⁰ Usp. *Isto*, 581.

²¹ *VC*, br. 109.

²² RADCLIFFE, T., *Redovnici jeste li sretni?*, Dominikanska Naklada Istina, Zagreb 2001., 82.

²³ *Isto*, 82-83.

ca crpi iz svojih pravila, konstitucija i statuta. Zbog toga po redovničkim zavjetima, članovi dotične zajednice preuzimaju obvezu njihovog vjernog opsluživanja, jer u njima se nalazi stil života kojeg je odobrila Crkva za zajednicu, a koji je istinski izraz njezina duha, njezine tradicije i njezinih zakona. Iako postoje specifičnosti, koje su plod različitih karizmi utemeljitelja i utemeljiteljica, riječ je o obilježjima koja su zajednička svim ustanovama posvećenog života: Božji poziv i posvećenje njemu preuzimanjem evanđeoskih savjeta, stalan način života u zajednici.²⁴ Tijekom povijesti događale su se duboke promjene u oblikovanju redovničkog života, ali uvijek su temeljni elementi bili i ostali okosnica identiteta posvećenog života. Stoga, u temelju redovničkog života stoji posvećenje. Posvećenje je božansko djelo, uvijek Bog poziva osobu. Zavjeti čine temeljne okvire svakog posvećenja jer »oni su zapravo tri načina obvezivanja sama sebe na život kakav je živio Krist u granicama koje obuhvaćaju cijeli život: posjedovanje dobra, osjećaje, samostalnost«. ²⁵ U bit redovničkog života spada svakako i poslanje (bilo da je riječ o kontemplativnim ili aktivnim zajednicama), ali »ono što ima veću važnost nije što redovnici čine, nego ono što oni jesu kao Gospodinu posvećene osobe«. ²⁶ »Redovništvo nastaje u Crkvi, iz Crkve i za Crkvu, ali ne u prvom redu zato da 'nešto radi', nego zato da na 'određeni način postoji'!« ²⁷ Jer odlučiti se za život po zavjetima znači u središte svoga života staviti »biti«, suprotno logici današnjeg društva po kojoj je »imati« i »činiti« mjerilo vrijednosti čovjeka. Teško je današnjem čovjeku razumjeti, a nerijetko i samim posvećenim osobama, evanđeoski paradoks: »Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene i evanđelja, spasit će ga« (Mk 8, 35; Mt 10, 39; Lk 9, 24). Naime, »zavjet poslušnosti protivi se razumijevanju ljudskog bića ukorijenjenog u odlučnoj autonomiji i individualizmu; biti siromašan u našoj kulturi je znak neuspjeha i neostvarenosti, a čistoća se čini nezamislivim odbijanjem univerzalnog ljudskog prava na seksualno ispunjenje«. ²⁸ Što današnjem mladom čovjeku, koji je tako snažno obilježen prezentizmom, znači »*usque ad mortem*«? Redovnik/redovnica mora biti svjestan da u svakom zavjetu napušta stup na kojem leži identitet suvremenog čovjeka. Zavjetovati se znači odreći se temeljnih obilježja identiteta za kojim teži današnji čovjek: materijalno bogatstvo, novac, položaj, karijera, bračni partner, neograničena sloboda itd.

²⁴ Usp. SVETA KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE I SVJETOVNE USTANOVE, *Bitni elementi naučavanja Crkve o redovničkom životu u ustanovama posvećenim djelima apostolata*, u: Crkveni dokumenti o posvećenom životu, (ured.) Nuić, V., HKVRP i HUVRP, Zagreb 1997., br. 4.

²⁵ *Isto*, br. 15.

²⁶ IVAN PAVAO II., *Poruka plenarnoj sjednici SCRIS*, u ožujku 1980.

²⁷ MARASOVIĆ, Š., *Demo sante portas*, Crkva u svijetu, Split 2002., 312.

²⁸ RADCLIFFE, T., *Redovnici... nav. dj.*, 23.

Uz redovničke zavjete, kao najrječitije znakove posvećenja, postoje i druga obilježja koja su bitni dio posvećenog života, a koja su u suprotnosti sa suvremenim stilom života: zajedništvo, odricanje ili askeza, poniznost.

Od samih početaka askeza je bila bitna sastavnica posvećenog života. Askeza je redovničkom životu toliko vlastita da su taj život i askeza za mnoge zapravo sinonim. Naime, nema života po zavjetima bez stanovite askeze koja prožima cijelo biće. Posvećenje se ne može u potpunosti ostvariti, ako »redovnički život ne uključuje dimenziju odricanja²⁹ i »sam redovnički život je javni, trajni i vidljivi izraz kršćanskog odricanja«. ³⁰ Današnje poimanje askeze i njeni oblici uvelike su se izmijenili u odnosu na one iz ranijih razdoblja Crkve. Jednim dijelom to ovisi i o samom tipu redovničke zajednice. Ali, bez obzira na to, Crkva upozorava: »ako redovnici ne izgrađuju svoj život na radosnoj i uravnoteženoj strogosti i na konkretnim dragovoljnim odricanjima, izlažu se opasnosti da izgube duhovnu slobodu nužnu za življenje evanđeoskih savjeta. Samo njihovo posvećenje, bez strogosti i odricanja, moglo bi biti kompromitirano. Bez askeze zapravo nema javnog svjedočenja siromašnog, čistog i poslušnog Krista«. ³¹ Drugim riječima, imperativ askeze i odricanja nikada ne zastarijeva i ne može ne biti suvremen, kada je riječ o posvećenom životu. Askeza je i danas aktualna i nužna, stoga je opasno zavaravati se da bez nje može biti posvećenog života.

Sestra blizanka askezi je zasigurno poniznost ili malenost. Jednostavnost je osobna iskaznica onih koji su uvedeni u otajstvo Kraljevstva. ³² Kardinal Hume razmišljajući o poniznosti, kaže: »Lijepo vidjeti, ali pokušati postati ponizan, dosta je bolno«. Samo poniznost ostavlja Bogu prazan prostor u kojemu može boraviti i u kojem se može vidjeti njegova slava. ³³ Redovničke bi zajednice trebale biti slobodne od suparništva, natjecanja i borbe za moć koja je svojstvena suvremenoj kulturi. Zajednički život u redovničkoj zajednici je poput skladbe u kojoj nitko ne smije pjevati glasnije zbog vlastitog isticanja, ali je isto tako veoma važno da svatko pronađe svoje mjesto – nauči pjevati vlastitu notu – tek tada se stvaraju preduvjeti za život bez natjecanja i rivalstva. ³⁴

²⁹ Usp. SVETA KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE I SVJETOVNE USTANOVE, *Bitni elementi naučavanja Crkve o redovničkom životu ... nav. dj.*, br. 31.

³⁰ *Isto.*

³¹ *ET*, br. 30; SVETA KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE I SVJETOVNE USTANOVE, *Kontemplativna dimenzija redovničkog života*, br. 14; SVETA KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE I SVJETOVNE USTANOVE, *Bitni elementi naučavanja Crkve o redovničkom životu ... nav. dj.*, br. 7; KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŠTVA APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Smjernice za formaciju u redovničkim ustanovama*, br. 36 i drugi.

³² Usp. *ET*, br. 54.

³³ Usp. RADCLIFFE, T., *Redovnici ... nav. dj.*, 234.

³⁴ *Isto.*

3. Identitet današnjih mladih

Mladi su posebna društvena skupina koja u sebi najsnažnije odražava cjelokupnu socijalnu, političku, ekonomsku, kulturnu, religioznu dinamiku jednoga društva. Suvremena istraživanja pokazuju da su mladi izrazito senzibiliziran segment populacije na kojem se mogu jako dobro detektirati promjene koje se događaju u određenom društvu.³⁵ Naime, velika je razlika između mladih prije '90. i današnjih mladih. Ono što čovjeka obilježava kao osobu s njegovim konkretnim težnjama i načinom ponašanja u nekom društvu, rezultat je ponajprije društvene okoline.³⁶ Društveni ambijent oblikuje stil ponašanja, način razmišljanja, ljestvicu vrednota, pogled na svijet i život, itd. Stoga da bismo mogli razumjeti današnje mlade potrebno je dobro poznavati duhovno-kulturni *background* iz kojeg izrastaju. Važno je, dakle, uočiti suvremene tendencije u današnjem društvu i vidjeti na koji način one utječu u oblikovanju čovjekovog identiteta, dobro poznavati tijek suvremene kulture.

U zanimljivoj knjizi *Saslušanje na daljinu*, Vaclav Havel ovako komentira duh suvremene civilizacije. »Izgubio je metafizičku izvjesnost, doživljaj transcendentnog, gubitak svakog nadosobnog moralnog autoriteta i bilo kakva višeg horizonta. Zaista je neobično ali napokon posve logično: tek što je čovjek od sama sebe učinio najviši smisao svijeta i mjerilo svega, svijet je počeo gubiti ljudske dimenzije i počeo čovjeku izmicati iz ruke. Veliki otklon Boga, kroz koji u moderno doba prolazimo a koji u povijesti nema paralele, ima svoje složene duhovne i kulturne uzroke: stoji u svezi s razvitkom znanosti, tehnike i ljudske spoznaje s cjelokupnim novovjekovnim uzletom ljudskoga duha. Oholi antropocentriizam modernog čovjeka, uvjerenog da sve može spoznati i sebi podčiniti, osjećam negdje u pozadini suvremene krize«. ³⁷ Dok sociolog Zygmunt Bauman govori o takozvanom bankrotu tradicionalne kulturološke paradigme i njezinih metafora.³⁸ U sve bržim društvenim promjenama stvaraju se nove koordinate unutar kojih izrastaju današnji mladi. Navest ćemo samo neke od njih: subjektivizam, pluralizam vrednota, fragmentizam, prenaplašena želja za samoostvarenjem, konzumizam i hedonizam, prezentizam, nomadizam, apsolutiziranje slobode i autonomije. Da bismo dobili jasniji uvid u vrijednosna obzorja naših mladih, dobro je zaviriti u rezultate nekih istraživanja. Naime, prateći strukturu vrijednosnih usmjerenja možemo izdvojiti nekoliko područja unutar kojih su koncentrirane vrednote do kojih mladi drže. Na prvom mjestu su vrednote koje se odnose na

³⁵ ILIŠIN, V.–RADIN, F., *Mladi uoči trećeg milenija*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb 2002., 15.

³⁶ BAJŠIĆ, V., *Život i problemi ... nav. dj.*, 166.

³⁷ VÁCLAV, HAVEL, *Saslušanje na daljinu*, IRIDA, Zagreb 2000., 16-17.

³⁸ Usp. BAUMAN, Z., *Il disagio della postmodernità*, Bruno Mondadori 2002., 130-131.

privatni život: obitelj, posao, karijera, prijateljstvo, ljubav, samoostvarenje, itd. Zatim, vrednote povezane sa slobodnim vremenom: sportske i druge zabave. Slijede društvene vrednote: solidarnost, jednakost, sloboda, ekologija, demokracija, domovina, a na četvrtom mjestu vrednote koje se odnose na vlastiti angažman: politika, religija, društvena zauzetost, studij, kultura ...³⁹

Ako bismo htjeli opisati današnjeg mladog čovjeka, onda bi ga karakterizirala slijedeća obilježja. Njemu je vlastito »ja« jedini prostor unutar kojeg se čovjek potvrđuje i samo u odnosu na njega sva druga životna iskustva mogu pronaći smisao i vrijednost. Norme i propise koji dolaze izvana doživljava kao direktni napad na autonomiju, slobodu i subjektivitet. On doživljava slobodu kao mogućnost mnoštva izbora, pri čemu svaki izbor ima svoje opravdanje. Osobno iskustvo je mjerilo stvarnosti, objektivnosti i istine. Istina nije jedna, već postoji pluralitet istina. On je moderni nomad koji zahvalivši suvremenim komunikacijskim umreženjima u svakom trenutku ima pristup različitim životnim, političkim, moralnim, kulturnim, religioznim opcijama.⁴⁰ Današnji mladi su veoma povodljivi za suvremenim reklamnim sustavom koji samo povećava apetite, potrebe, želje. Konzumiranje je stil današnjeg čovjeka, posebno mladog – gotovo da mu je to životna maksima. Prekomjerna potrošnja i opsesija posjedovanjem uvijek novih proizvoda, rađa egocentrizam i individualizam. Pojedinaac je samo usmjeren na sebe, a u njegovoj nutrini se rađaju samo nove želje. Tu nema mjesta za askezu, umjerenost, malenost, suosjećanje sa siromašnima.⁴¹ Današnji mladi čovjek želi živjeti iskustvo prometejske slobode – sam odlučivati i usmjeravati tijek vlastitog života. On želi biti važan, priznat, uspješan, uživati siguran društveni status. Identitet današnjeg mladog čovjeka mogli bismo opisati: fragmentaran, konfuzan, koji je u trajnom razvoju, ambivalentan, nikada dovršen niti definiran čvrstom pripadnošću.⁴²

Mladi su religiozni, ali religioznost žive prema subjektivnom ključu. Njihovo religiozno izražavanje sve više se distancira od institucionalizirane religioznosti – na djelu je tzv. religioznost bez pripadanja. U religioznom iskustvu mladih crkveni modeli religioznosti sve više slabe, i sve je očitiji raskorak izme-

³⁹ BUZZI, C.–CAVALLI, A.–DE LILLO, A., *Giovani del nuovo secolo*, Il Mulino, 2002., 44-48; Vidi također: ILIŠIN, V.–RADIN, F., *Mladi uoči trećeg milenija*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb 2002., 47-78.

⁴⁰ PETITCLERC, J.M., *Di fronte all'indifferenza religiosa dei giovani d'oggi*, u: Semeraro, C. (ured.), *I giovani fra indifferenza e nuova religiosità*, Elledici, Leumann (To), 1995., 194.

⁴¹ MANDARIĆ, V., *Svijest o gješnosti kod današnjih mladih*, u: Osobna i društvena dimenzija grijeha, (prired.) ANČIĆ, A.N.–BIŽACA, N., Zbornik radova znanstvenoga skupa Split, 25.-26. listopada 2001., 263.

⁴² Usp. MANDARIĆ, V., »Profil mladih danas«, u: *Kateheza* 21(1999), br. 1, 36.

đu vanjske i unutarnje religioznosti.⁴³ Mnogi mladi više se ne prepoznaju u eklezijalnom kršćanstvu, već u tzv. difuznoj religioznosti. Kod mnogih se nikada ne dogodi prijelaz od neartikulirane religioznosti na kršćansko iskustvu. Bilo bi za ista zanimljivo istražiti kakvu sliku o Bogu, Kristu, Crkvi imaju redovnički kandidati i kandidatkinje i događa li se njezina korektura kroz redovničku duhovnost ili se, pak, nastavlja deformacija.

Činjenica je da zrelo religiozno iskustvo, kao plod slobodnog izbora, uvjerljive i svjesne crkvene pripadnosti, motiviranog prihvaćanja sadržaja vjere, je stvarnost samo manjeg broja mladih. Religioznost kojoj mladi teže najčešće ostaje na jednoj općenitosti, dekorativnoj, bez dublje integracije etičkih stavova i osobnih opredjeljenja, koja je u sebi mnogooblična, tzv. polimorfni religiozni osjećaj. On se očituje u opće masovnoj pripadnosti, uključivanju nekih tradicionalnih vjerovanja, duhovnih potreba, socijalnih vrednota, ali bez angažiranog življenja moralnih vrednota na osobnoj razini.

Ali, ipak, valja naglasiti da postoji određeni broj mladih koji pokazuju, ne prigodno i površno, već duboko traganje za novom vizijom života i dubljim obzorjima smisla u tumačenju čovjekove sudbine. Takvi mladi traže dublje odgovore i gladni su vidljivih svjedočanstava života u molitvi, kontemplaciji i živom susretu s Bogom. Susrećemo mlade s veoma zreлим i senzibilnim religioznim osjećajem (iskustvom vjere) koji svakodnevno žive stvarnost milosti, prisutnost Duha i zahtjevanost Riječi. Takvi su uspjeli sačuvati »ekologiju duha« i otvorili se odgovornoj slobodi, raspoloživosti, unutarnjoj šutnji, spremnosti na aktivno zalaganje na svim područjima života. Pitanje je koliko današnje redovništvo za takve mlade može biti znak i izazov? Možda već živimo vrijeme u kojem današnji mladi u traženju autentičnog kršćanskog iskustva ne odlaze u samostane nego neke druge alternativne kršćanske skupine i pokrete.

4. Nužnost prilagođavanja i opasnost poistovjećivanja

Nakon Koncila jako puno se govorilo i pisalo o potrebi prilagođavanja redovničkog života novim društvenim okolnostima, što je aktualno i u naše vrijeme. Neki upravo u neprilagođenom redovništvu vide zapreku za znakovitost redovništva danas i naglo opadanje novih zvanja. Nužnost trajnog prilagođavanja nije upitna, ali je ponekad upitno shvaćanje i tumačenje onoga što podrazumijevamo pod procesom prilagođavanja. Nije uvijek dovoljno jasno što bi od »staroga« trebalo zadržati i integrirati, a što odbaciti. Naime, nije problem što današnje redovništvo ne bi znalo to što bi ono trebalo biti u današnjoj Crkvi i društvu, već je

⁴³ CAPRRARO, G., *La religiosità degli Italiani tra esperienza personale e appartenenza istituzionale: elementi per una tipologia*, u: *SdS* 32(1994), br. 1, 39.

problem kako to biti i zašto nije to što bi trebalo biti. Na toj liniji vidimo i problem interpretacije sintagme koja se zadnjih godina uporno ponavlja u redovničkim zajednicama: »vraćanje izvornoj karizmi«. Jedno od temeljnih načela u prilagođavanju redovničkog života je očuvati »nepromjenjive oblike života«⁴⁴. »Živa se bića, naglašava *Vita consecrata*, ne prilagođavaju svojoj sredini napuštanjem svoje istovjetnosti nego jačanjem svoje vlastite životne snage. To što duboko shvaćate današnje težnje i zahtjeve suvremenog svijeta, veli Papa, trebaju vas potaknuti da prorade vaši izvori i provru novim životnim snagama.«⁴⁵ Drugi vatikanski sabor svoj govor o prilagođenoj obnovi redovničkog života stavlja u odnos »prema zahtjevima današnjeg vremena«.⁴⁶ Na trajnom ispitu je sposobnosti čitanja znakova vremena. Nerijetko se prilagođavanje redovničkog života previše veže uz obnavljanje različitih oblika vanjskog djelovanja u kojima je pojedina karizma bila prepoznatljiva. Ako se povratak k izvornoj karizmi isključivo veže uz glagol »djelovati«, a ne »biti«, teško je vjerovati da će izvornost karizme progovoriti novim izriječkom pa ne znam koliko neka zajednica stambenih prostora i osoblja na raspolaganju imala. U procesu prilagođavanja, potrebno je poštivati načelo četverostruke vjernosti: 1) vjernost čovjeku i našem vremenu; 2) vjernost Kristu i evanđelju; 3) vjernost Crkvi i njezinu poslanju u svijetu; 4) vjernost redovničkom životu i karizmi vlastite ustanove.⁴⁷ Današnje okolnosti su pravi izazov za redovništvo jer traži od njega provjeru života i djelovanja.⁴⁸ To je pista na kojoj bi se svaki pokušaj obnove i prilagođavanja redovništva trebao događati. Međutim, ako se traže bilo kakvi zaobilazni putovi, onda umjesto izvornosti karizme imamo hvatanje koraka s aktualnim trendovima. Umjesto da redovništvo mijenja i obogaćuje kulturu evanđeoskim vrednotama, kultura oblikuje neki novi profil redovništva, koji ne samo da nije prepoznatljiv i znakovit, nego ponekad može biti nakaradan.

Imajući pred očima današnje mlade, koji su ovdje sinonim za suvremenu zbilju kojoj je redovnički »znak« upućen, dobro se pitati: Što je to promjenjivo, a što nepromjenjivo u posvećenom životu? Budući da se redovnički identitet gotovo u svemu suprotstavlja tendencijama suvremene kulture, veoma je teško govoriti o kompatibilnosti redovništva i suvremenih mladih. Zbog čega? Kako smo vidjeli redovništvo je vrsta riskantnog života »bez identiteta« i kao takvo ne slijedi trendove suvremene kulture. No, to ne znači da redovništvo nije pozvano dati

⁴⁴ *LG*, br. 31.

⁴⁵ *ET*, br. 51.

⁴⁶ *PC*, br. 2.

⁴⁷ SVETA KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE I SVJETOVNE USTANOVE, Redovnici i promicanje čovjeka, 12. kolovoza 1980., u: Crkveni dokumenti o posvećenom životu, (ured.) Nuić, V., HKVRP i HUVRP, Zagreb 1997., br. 13.

⁴⁸ *Usp. isto*, br. 14.

svjedočanstvo upravo u toj i takvoj kulturi. Ono je pozvano živjeti svoj »ranjeni identitet« (u odnosu na poimanje identiteta danas) u srcu današnjeg svijeta: *Biti u svijetu a ne od svijeta!* Redovništvo, prema Marasoviću, načelno mora računati s mogućnošću da ga neko vrijeme zbog njegove 'neprobavljivosti' i ne prihvate, tj. da ga odbiju, a da zbog toga ono ne smije dovoditi u pitanje ispravnost svojih postupaka. Ni Isusa Krista nisu baš svi prihvatili. Štoviše, tu istu mogućnost je predvidio i za svoje učenike (Mt 10, 14). I kad su mnogi od njegovih učenika odstupali od njega, jer je njegova riječ za njih bio 'tvrd govor', on nije trčao za njima omalovažavajući svoj govor do neprepoznatljivosti (Iv 6, 59-66).⁴⁹

Polazeći od znakovitosti redovničkog života i načela njegove inkulturacije, koliko god to bio trajan imperativ, ono ne bi smjelo do kraja biti shvatljivo ni protumačivo.⁵⁰ Sve manji broj zvanja u našim zajednicama i sve zabrinjavajuća dobna struktura aktualnih članova pokreće u nama pitanje: Je li redovništvo još uvijek sposobno privući mlade? No, ovdje se javlja drugo pitanje: može li i treba li posvećeni život izgledati privlačan? Na tragu tog razmišljanja, Marasović pozivajući se na kristovsku *kenosis*, smatra da »redovnik ne mora u prvom redu pobuđivati divljenje, nego čuđenje pa makar to čudo bilo kod pojedinih registrirano kao ludost, a kod drugih kao sablazan (usp. 1 Kor 1, 18-31)«. ⁵¹ Ne znam o kakvoj se prilagodbi radilo, a kojoj je cilj privući u svoje redove, treba uvijek imati na umu da je Isus Krist za redovništvo *norma normans*.⁵² Dovoljno je ovdje poći od zavjeta, shvaćajući ih kao osobit dar kojega Bog samo nekima daje. »Budući da je taj dar zbog ljudske slabosti krhak i ranjiv, izložen je protivljenju čistoga razuma i samo je djelomično razumljiv onima kojima u svjetlu Utjelovljene Riječi nije objavljeno kako to onaj koji za Isusa život svoj izgubi, život nalazi«. ⁵³ Valja prihvatiti činjenicu da Evanđelje uvijek sa sobom nosi elemente protivnosti, koji na svojoj oštirini dobivaju upravo u sučeljenju sa suvremenom kulturom. Stoga bi redovništvo našim suvremenicima moralo otkriti put kako biti čovječan na jedan drukčiji način nego što to nudi suvremena kultura.

5. Izazovi suvremenog društva u odnosu na redovništvo

Pater Radcliffe vidi redovničke zajednice kao »ekosisteme« koji štite čudnovati oblik života i za njega biti redovnik izbor je neobičnog načina života koji traži vlastiti okoliš: molitvu, tišinu, zajednicu.⁵⁴ U tom smislu samostanske za-

⁴⁹ MARASOVIĆ, Š., *Novi oblici ... nav. dj.*, 349.

⁵⁰ Usp. *isto*, 356.

⁵¹ MARASOVIĆ, Š., »Redovništvo budućnosti«, u: *Crkva u svijetu* 29(1994), br. 4, 356.

⁵² *Isto*.

⁵³ *ET*, br. 15.

⁵⁴ RADCLIFFE, T., *Redovnici ... nav. dj.*, 176-177.

jednice bi zaista trebale biti neka vrsta oaze u koju mladi – moderni nomadi – mogu doći i pronaći vlastiti put. Kod mladih postoji glad za transcendentnim. Oni to odlaze tražiti u istočnim religijama, u newageovskim sektama, u egzotičnom i u ezoteriji. Crkva kao da polako gubi kredibilitet i važnost u traženju transcendentnog. Mogu li to zadržati redovničke zajednice? Dajemo li mi mogućnost mladima da nas upoznaju, da participiraju u našem načinu života »bez obveze«? Čuju li naši današnji mladi poziv: dođite i vidite! Imamo li ih kamo pozvati i što im imamo ponuditi? Koji su to sadržaji i iskustva koja redovništvo može ponuditi današnjim mladima? Kada netko dođe na samostanska vrata i traži osobu s kojom bi mogao razgovarati, sve je teže u zajednici takvu osobu pronaći. Nekada su samostani bili stjecišta i rasadišta kulture, znanja i duhovnosti – mogu li to biti i danas?

Osobe posvećenog života bi više trebalo uznemirivati pitanje: Kako pronaći put u svijet mladih, koji postaju jedinstvena svjetska kultura sa svojom glađu za vjerom i u isto vrijeme skepticizmom, s njihovim poštivanjem osobe i distanciranosti od institucije, s nepovjerenjem u riječi i privlačnošću informatičkom tehnologijom i glazbenim trendovima? Današnji mladi koji dolaze u redovničke zajednice nisu neispisani čisti list u koji možemo ispisivati sadržaje koje želimo. Redovito je već sve ispunjeno, preostaje tek prostor između redaka. Drugo važno pitanje je koliko današnje redovništvo može biti u dodiru sa svime što je vitalno i kreativno u današnjoj kulturi, učiti od nje i pripremiti je za evanđelje? Mladi bi trebali u samostanima otkriti ono što i oni sami često predstavljaju, a to su »otočići protu-kulture«⁵⁵, tj. onoga što je suprotno modernim tendencijama koje depersonaliziraju čovjeka i izgrađuju kulturu smrti. Samostanske zajednice bi trebale u susretu sa suvremenom kulturom, poštivajući načelo inkulturacije, promovirati kulturu života – alternativne životne modele za kojima mladi danas tragaju.

Posvećeni život je danas pozvan dati odgovor na izazov trostruke idolatrije: užitak, bogatstvo i moć, koja predstavlja »zlatno tele« pred kojim se prigiba suvremeni čovjek. Razmišljajući o posvećenom životu u tom kontekstu, Papa naglašava duboko antropološko značenje zavjeta čistoće, siromaštva i poslušnosti koji se nameću kao »duhovna terapija« protiv idolatrije i profanizacije materijalnih dobara.⁵⁶ »Hedonistička kultura oslobađa seksualnost od svake objektivne moralne norme, svodeći je često na igru i na potrošnju, i uz sudioništvo sredstva društvenog priopćavanja popuštajući nekoj vrsti idolopoklonstva instinkta.«⁵⁷ Kult bogatstva uživanja i moći koji duboko obilježavaju naše vrijeme vode k

⁵⁵ *Isto*, 91.

⁵⁶ *VC*, br. 87.

⁵⁷ *VC*, br. 88.

hladnoj i krutoj civilizaciji, u kojoj se sve mjeri prema korisnosti i uspjehu. To pospješuje gubitak osjećaja zahvalnosti, divljenja, osjećaja za lijepo i tako se oblikuje suvremeni čovjek koji je sve manje sposoban voljeti.

Životom po zavjetima redovništvo treba svjedočiti da nije riječ o osiromašenju istinskih ljudskih vrijednosti, već njihovom preobraženju. No, »ako tijekom povijesti ta tri zavjeta, koja su postala trima temeljnim smjernicama za redovnički život, ne otvaraju autentično ljudske mogućnosti života, onda se ne mogu živjeti pa niti iz ljubavi prema Kraljevstvu Božjem, smatra Schillebeeckx.⁵⁸ Zavjeti ne negiraju, već relativiziraju vrijednost stvorenih dobara, kako bi jače ukazali da je Bog apsolutno dobro. »Redovničko siromaštvo, posvećena čistoća i poslušnost mogu jasno i snažno govoriti današnjem svijetu koji trpi od pretjeranog konzumizma i od diskriminacije, erotizma, mržnje, nasilja i tlačenja«. ⁵⁹ Ali, sve ovisi o tome što već zavjetovanim osobama predstavljaju zavjeti. U tom smislu presudno je pitanje koje postavlja pater Radcliffe: »Redovnici jeste li sretni?« Radosť se ne može sakriti niti se može glumiti. Naši suvremenici mogu jako dobro prepoznati, iako možda ne i razumjeti, koliko zaista takav stil života može dati smisao ljudskom životu. Stoga je važno živjeti zavjete ne kao žalosno odricanje, već kao način sudjelovanja u Kristovu životu – kojemu pripadamo, posjedujemo ga, uživamo u njemu. Zavjetovane osobe ne bi smjele na licima održavati muku odricanja, već isijavati radost »već posjedovanog«. Posvećene osobe moraju imati hrabrosti naviještati i živjeti Blaženstva prema kojima je bolje malo nego puno, bolje gospodariti instinktima nego ih zadovoljavati, bolje je služiti nego vladati.

Za razumijevanje redovništva i prepoznavanje njegove znakovitosti od strane mladih, od presudne je važnosti sustavan (kršćanski) religiozni odgoj. Takav odgoj se nužno veže s obiteljskim pastoralom. Naš »pastoral zvanja« (iako ovaj izraz zvuči malo neobično) mora zahvaćati cjelovito životno ozračje u kojem mladi izrastaju. »Ako roditelji ne žive evanđeoske vrijednosti, mladić ili djevojka će veoma teško moći razabrati poziv, shvatiti potrebu za žrtvom s kojom se treba uhvatiti u koštac, procijeniti ljepotu cilja koji treba dostići. Naime, upravo u obitelji mladi stječu prva iskustva evanđeoskih vrijednosti, ljubavi koja se daruje Bogu i drugima. Potrebno je također da oni budu odgojeni za odgovornu upotrebu vlastite slobode, da budu raspoloženi živjeti, prema svome zvanju, najuzvišenije duhovne stvarnosti«. ⁶⁰ Suočeni s velikim opadanjem duhovnih zvanja, pitamo se: Jesu li redovnici zaista izgubili snagu svjedočenja a time onda i sposobnost da privuku nova zvanja? Posjeduju li redovničke zajednice ozbiljnu i su-

⁵⁸ SCHILLEBEECKX, E., *O budućnosti ...*, nav. dj., 267.

⁵⁹ *Papa Ivan Pavao II. razgovara s redovničkim ...* nav. dj., br. 17.

⁶⁰ *VC*, br. 107.

stavnu analizu o uzrocima opadanja zanimanja kod mladih za posvećeni život? Stavljaju li sav teret na suvremenu kulturu? Bez dobro utemeljene i objektivne dijagnoze nema adekvatne terapije. Dijagnoza je jako važna za stvaranje kvalitetne pastoralne strategije. Komentirajući u časopisu *Jesus* porast broja zvanja u kontemplativnim redovima, i naglo opadanje u aktivnim redovima, Arnaldo Nesti, profesor sociologije u Firenci, kaže da ga to ne čudi, jer pred pejzažima nesigurnosti, mlakim modelima, u porastu je traženje čvrstih uporišta i apsolutnih opredjeljenja.⁶¹ Snažna radikalnost, naglašava sociolog, je ono što traže djevojke koje odabiru klauzuru. »Mislim, da svatko tko odabire ovakav tip redovništva, nužno se pita koji bi bio smisao ući u Red koji ima nesiguran profil i koji nudi djevojkama da postanu neka vrsta »katoličke konobarice« ili »svećeništva u rezervi«.⁶² Ne želim nikoga povrijediti, nastavlja sociolog, i znam da ima mnogo aktivnih zajednica koje imaju snažnu karizmu, ali sam siguran da je razlog zbog kojeg djevojke pristaju uz ovakav radikalni oblik života želja ne upadati u *routine*, gdje je sve predviđeno i gdje je osobni doprinos isključivo u suglasju. Može se činiti paradoksalno, ali ući u klauzuru znači otvoriti se kreativnoj perspektivi, znači snažno potvrditi snagu života.«⁶³ Možda se nećemo složiti s ovakvim mišljenjem, ali ne bismo smjeli zaobići pitanje: zašto djevojke u mnogim zapadnim zemljama odlaze više u kontemplativne zajednice nego aktivne?

Zaključak

Biti redovnik izbor je neobičnog načina života, a samostan je svojevrsni »ekosistem« koji štiti čudnovati oblik života. Kao takav, nužno u sebi nosi oznake protuznaka u susretu s modernom kulturom. U tom smislu, treba računati s činjenicom da će posvećeni život kod većine naših suvremenika, posebno mladih, izazivati čuđenje, kod nekih divljenje, a samo kod nekih želju za ostvarivanjem takvog stila života. Od redovništva se danas očekuje da bude »ekosistem«, tj. prepoznatljiva oaza u pustinji konzumističkog društva, koja će nuditi životnu sintezu i cjelovitost u ovom sve fragmentarnijem društvu.

U stvarnosti živimo jedno opće krizno stanje na svim razinama, a to znači i na razini crkvenoga i redovničkog života. U tjeskobnoj brizi za zvanja mnoge redovničke zajednice se pitaju: kako privući današnje mlade, kako ih oduševiti? Ne treba težiti za nekim posebnim oduševljenjem, već vlastitim svjedočenjem učiniti da mladi prepoznaju izabranost i darovanost posvećenog života. A da bi

⁶¹ VALLE, A., »Clausura al femminile. La grata delle meraviglie«, u: *Jesus* 25(2003), br. 8, 1.

⁶² U tom smislu i Marasović vidi opasnost svođenja redovništva na puki »servis« opće prakse. Vidi: MARASOVIĆ, Š., *Demo sante portas. Crkva u Hrvatskoj pred demokratskim izazovima*, Crkva u svijetu, Split 2002., 11-313.

⁶³ VALLE, A., *Clausura ... nav. dj.*, 1.

mladi mogli prepoznati potrebno je da u sebi imaju »senzore« ili »prijemnike« koji će im omogućiti uočavanje vrijednosti posvećenog života. Potrebno je, prije svega, kod mladih razvijati minimum duhovnosti što je bitna pretpostavka za zrelu odluku koja će biti plod vrednovanja i razlučivanja različitih opcija koje svijet nudi. Danas, djevojka ili mladić ne odabire posvećeni život jer ne pozna druge opcije ili zato da riješi životnu egzistenciju. Baš suprotno, pred nama su mladi koji pred svim mogućim ponudama na suvremenom ideološkom marketingu, žele izabrati duhovnu opciju. Možda je problem i u tome što u redovničke zajednice dolaze mladi s novim vizijama i očekivanjima, a suočavaju se s uhodanim šablonama, rutinom, kako primjećuje Nesti. Dolazak novog člana uvijek je promjena u zajednici i to promjena u kvalitativnom smislu, a ne samo u kvantitativnom. U svakom novom članu/-ici zajednica treba prepoznati dar Duha kojim je Bog duhovno pomlađuje i obogaćuje. Na zajednici je da svakoj osobi omogući da osobno odgovori na poziv kroz radikalno nasljedovanje Isusa Krista, živeći evanđeoske savjete. Ostaje pitanje koliko su današnje redovničke zajednice toga svjesne i spremne za nove izazove. Potrebno je imati hrabrosti napustiti stare okvire pred izazovima novog, radikalnog i originalnog.

Budući da se budućnost redovništva najčešće povezuje s brojem novih duhovnih zvanja, u mnogim zajednicama vlada svojevrsan pesimizam. Kako bi se nadvladalo takvo negativno ozračje, ponekad je potrebno razmišljati poput Arnalda Pigne, koji ima hrabrosti reći: zašto smatrati promašajem činjenicu da smo eventualno pozvani ispisati zadnju stranicu naše redovničke karizme, koja predstavlja krunu i ispunjenje? Važno je da uistinu bude ispunjenje vjernosti, a ne promašaj i nevjera. Vrijednost redovničkog života mjeri se isključivo vjernošću.⁶⁴ Stoga s pravom Papa podsjeća: »S novim okolnostima oskudice treba se stoga suočiti s ozbiljnošću onoga koji zna da se od svakog traži ne toliko uspjeh, koliko obveza vjernosti. Ono što treba apsolutno izbjegavati jest pravi poraz posvećenog života, koji se ne sastoji u brojnom opadanju, nego u nedostatku duhovnog prianjanja uz Gospodina i uz vlastito zvanje i poslanje. Vjerno ustrajući u njemu, ispovijeda se naprotiv, s velikom uspješnošću i pred svijetom, vlastito čvrsto pouzdanje u Gospodina povijesti, u čijim rukama su vrijeme i sudbine osobâ, institucijâ, narodâ pa prema tome i povijesna ostvarenja njegovih darova. Bolne krizne situacije potiču posvećene osobe da hrabro proglase vjeru u smrt i uskrsnuće Krista, kako bi postale vidljivim znakom prijelaza iz smrti u život.«⁶⁵

⁶⁴ PIGNA, A., *La formazione in tempo di sfida. L'insegnamento di »Vita Consacrata«*, Edizione OCD, Roma 1998., 85.

⁶⁵ VC, br. 63.

*Summary**RELIGIOUS LIFE AS A SIGN AND CHALLENGE FOR TODAY'S YOUTH*

Starting with the crisis of identity among the youth in contemporary culture and the crisis that generally affects ecclesiastical and religious life, the author of this article argues the (in)significance of religious life and the fall in interest for consecrated life among the youth. In the first part of this article, the author speaks of the division that exists between the theoretical foundations of religious life and the pragmatic principles upon which religious life is based. Religious life has always been seen in the Church as an eschatological sign through which the Church becomes all the more visible in everyday life. Under the influence of contemporary culture and considering the crisis in religious life itself, the significance of religious life is increasingly questionable. Hence, religious must always question themselves and seek new forms and signs that are able to better explain the transcendental, eschatological and anthropological values of religious life in the Church and society. Religious life in its fundamental reference rejects the accepted characteristics of identity: power, money, career, pleasure, social status, forfeiting all that modern man finds security and self-realization. Religious identity can only be understood in the eschatological perspective. Otherwise, the tendency in contemporary culture as is subjectivism, pluralism, values, fragmentism, an excessive desire for self-actualisation, consumerism, hedonism, presentism, nomadism, absolute freedom and autonomy... form the identity of the youth. In such surroundings, religiosity and spirituality of the youth acquires new forms. Young people yearn for the transcendental and often pursue Eastern religions, New Age sects, while the Church slowly loses its credibility in its search for the transcendental. The author questions whether today's religious life can retain that credibility, or perhaps, young people who desire an authentic Christian experience won't be entering religious communities, but instead, alternative communities and movements.

The author in the second part of the article speaks of a need and importance to continually adjust religious life to the demands of today's time. It is important to retain the unchangeable aspects of religious life even to the point that it remains unacceptable to many people. It needs to be kept in mind that all changes brought about in religious life should have Jesus Christ as the norma normans. The final part of this article, the article deals with some challenges of contemporary culture that seeks from religious life an adequate answer. Namely, religious life according to its basic definitions is in opposition with the tendencies of contemporary culture. It is called to live its »wounded identity« in the heart of today's world. Religious communities should become »islands of pro-culture« in the desert of a consumerist society, in which the youth shall recognise alternative forms of life that they are searching. On the other hand, if religious life wants to create dialogue with youth of today, it needs to be in contact with all what is vital and creative in contemporary culture.

Key words: *consecrated life, religious life, youth, contemporary culture, sign, identity.*